

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

ОСОБЛИВОСТІ ВЛАСНИХ НАЗВ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи Пяп 01-19
факультету східної і слов'янської філології
денної форми здобуття освіти
Освітньої програми:
Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – японська
Новікової Анастасії Ігорівни

Науковий керівник:
Кандидат педагогічних наук, доцент
Свердлова Тетяна Геннадіївна
Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. ОНОМАСТИКА, ЯК НАУКА	5
1.1. Історія ономастики та її розділи.....	5
1.2. Історія української ономастики	10
1.3. Ономастика в японській мові	11
Висновки до першого розділу	16
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЯПОНСЬКИХ ВЛАСНИХ НАЗВ	17
2.1 Особливості японських імен та прізвищ.....	17
2.2 Особливості японських топонімів.....	22
2.2.1. Топоніми народу айнів	25
Висновки до другого розділу.....	28
ВИСНОВКИ	29
要約	31
Список використаних джерел.....	32

Вступ

Вивчення власних назв (слів або словосполучень, що позначають індивідуальні об'єкти), які також ще називаються онімами, є важливим у лінгвістиці, оскільки вони відіграють вирішальну роль у ідентифікації та розрізненні речей, понять або окремих осіб один від одного.

Власні назви можуть надати велику кількість інформації про мову, включаючи її культурну історію, цінності та соціальну організацію.

Власні назви відображають ще і культурні та соціальні аспекти мови. Наприклад, топоніми часто відображають історію та культуру певного регіону. Оніми також можуть відображати соціальну організацію, як-от прізвища, які вказують на родовід або прізвища за родом занять.

Отже, ономастика є важливою сферою лінгвістики, оскільки вона здатна дати науковцям уявлення про культурний і соціальний контекст, у якому використовується власні назви кожної окремої мови. Власні назви також використовуються при вивченні мови, обробці природної мови та комп'ютерній лінгвістиці, що робить їх важливою сферою вивчення для лінгвістів і фахівців з мови.

Оскільки японська мова є ізольованою, вивчення особливостей її власних назв є важливою частиною роботи японістів. Дослідження японської ономастики допоможе глибше зрозуміти японську культуру та мову, через їхній тісний зв'язок.

Актуальність теми дослідження. Вивчення власних назв – актуальна сфера лінгвістики, навіть на даному етапі її вивчення, оскільки мови постійно змінюються та набувають нових тенденцій.

Ономастика може дати цінну інформацію про історію культури, мову та соціальні норми. Вивчаючи імена, дослідники можуть краще зрозуміти вірування та цінності, які формують суспільство. Імена надають унікальний погляд на використання мови та можуть виявити шаблони та варіації в практиках іменування, що важливо для лінгвістики. Багато людей зацікавлені в тому, щоб

відстежити історію своєї родини та дізнатися про своїх предків. Ономастика відіграє важливу роль у цьому процесі, допомагаючи визначити походження та значення прізвищ.

Мета та завдання курсової роботи – визначити особливості японських власних назв та проаналізувати їхню унікальність у порівнянні з українською мовою.

Завдання курсової роботи: дати визначення поняттю «ономастика» та дослідити її розділи; дослідити історію української ономастики, становлення науки; дослідити історію японської ономастики, особливості науки у межах японської мови; визначити особливості японських антропонімів та топонімів; проаналізувати різниці між японськими власними назвами та власними назвами народу айнів.

Об'єкт дослідження – японські власні назви.

Предмет дослідження – особливості японських власних назв.

Робота складається зі вступу, двох розділів та висновків до кожного з них, загальний висновок та анотації японською мовою.

РОЗДІЛ 1. ОНОМАСТИКА, ЯК НАУКА

1.1. Історія ономастики та її розділи

Власні назви, або ж оніми, вивчає спеціальна лінгвістично-історична дисципліна, яка називається ономастика. Власні назви є унікальними та ідентифікують конкретний об'єкт, що відрізняє його від інших в цій групі, на відміну від загальних назв.

Ономастику вважають розділом лінгвістики, що досліджує сукупність власних імен певної території, етносу, історичного періоду. Таке дослідження вимагає врахування всіх обставин виникнення і розвитку власних імен: історичних умов, географічних. Особливостей місцевості, станового складу населення, його етнічної приналежності, конкретних ситуацій появи імен. У дослідженнях ономастики користується історичним, етимологічним, загальним., типологічним, статистичним та іншими методами. Об'єктом дослідження ономастики стали всі власні імена, їхні класи. Різноманітність і чисельність власних імен робить їх дослідження складним і важливим завданням пізнання людського суспільства.

Ономастикони склалися історично, ілюструють у своїй основі поняття різних сфер життя народів і людини. Власні імена походять від загальних, вони можуть переходити з однієї мови в іншу. Різні назви та особові імена дають змогу судити: до якого народу належать їхні носії, з якої місцевості походять. У процесі їх аналізу виявляють пам'ятки матеріальної культури, місцезнаходження корисних копалин, висвітлюються суперечливі питання обґрунтованого походження націй, міграцій народів та їх розселення. Ономастика дає цінний матеріал для історії, географії, етнографії тощо. До 1957 дослідження з української ономастики з'явилися поза межами УРСР, головним чином у Польщі і

Канаді. Після зазначеного часу українська ономастика успішно розвивається в Україні (Дзира, 2010).

Ономастика має застосування в різних областях, включаючи лінгвістику, антропологію, соціологію, історію та літературу. Її можна використовувати для кращого розуміння еволюції мови, моделей міграції народів, а також культурних цінностей і вірувань певного суспільства.

Загалом ономастика — це захоплююча сфера, яка проливає світло на важливість імен у людському суспільстві та дає змогу зрозуміти нашу мовленнєву та культурну спадщину.

Ономастика має довгу та цікаву історію, коріння якої сягає глибокої давнини.

У багатьох ранніх культурах вважалося, що імена мають велику силу та значення. Наприклад, у Стародавньому Єгипті вважалося, що ім'я людини тісно пов'язане з її душею, а використання певних імен наділяло людей магичною силою. Подібним чином у Стародавній Греції вважалося, що ім'я людини може вплинути на її долю чи навіть характер.

У середні віки ономастика стала важливою галуззю дослідження для вчених і теологів. Багато середньовічних мислителів вважали, що вивчення імен може відкрити важливі істини про природу Бога та Всесвіту. Це призвело до розробки складних систем для аналізу та тлумачення імен, заснованих на таких факторах, як їх етимологія, їх фонетичні якості та їхні нумерологічні властивості.

В епоху Відродження ономастика продовжувала залишатися важливою галуззю досліджень. Вчені епохи Відродження особливо цікавилися історією та походженням імен, і на цю тему було написано багато праць. Крім того, розвиток друкарської техніки дозволив скласти і поширити великі колекції імен та їх значень, що сприяло популяризації вивчення ономастики.

У сучасну епоху ономастика продовжує розвиватися і розширюватися. Сьогодні вивчення імен охоплює широкий спектр дисциплін. Ономастичні

дослідження проводяться по всьому світу, і багато академічних закладів пропонують курси та програми в цій галузі.

Загалом, історія ономастики є багатою та захоплюючою темою, що відображає багато різних способів використання і розуміння імен протягом історії людства.

Однак ономастика вивчає не лише особливості імен людей, а надзвичайно велике коло понять. Ономастичні дисципліни включають у себе:

1. Антропологія: вивчення особистих імен, включаючи імена, по батькові, прізвища та прізвиська. Антропологією досліджується походження, історія та значення імен, а також їхнє культурне та соціальне значення.
2. Топоніміка (ойконіміка, гідроніміка, мікроніміка): вивчення топонімів, включаючи назви міст, селищ, річок, гір та інших географічних об'єктів. Топоніміка аналізує лінгвістичні та історичні чинники, які сприяють назві місць, а також культурні та соціальні значення, пов'язані з назвами місць.
3. Літературна ономастика: вивчення використання імен у літературі, включаючи імена персонажів, місць і предметів. Літературна ономастика вивчає способи, за допомогою яких автори використовують імена для передачі значення та створення відчуття реалізму чи фантазії у своїх творах.
4. Етимологія: вивчення походження та історії слів та імен. Етимологія досліджує лінгвістичні корені слів і імен, а також історичні та культурні контексти, в яких вони виникли.
5. Лексикографія: укладання та аналіз словників та інших довідкових робіт, пов'язаних з іменами та словами. Лексикографія передбачає збір і аналіз даних про слова та назви, а також розробку методів упорядкування та подання цієї інформації.
6. Термінологія: вивчення спеціальної мови та термінології, що використовується в різних галузях навчання. Термінологія передбачає аналіз і класифікацію технічних термінів, а також розробку стратегій управління та стандартизації цієї мови.
7. Соціолінгвістика: вивчення мови та практики найменування у зв'язку з соціальними та культурними факторами. Соціолінгвістика вивчає способи, за

допомогою яких використання мови та практики найменування формуються соціальним і культурним контекстом, а також способи, за допомогою яких вони відображають і зміцнюють соціальні норми та цінності.

8. Історична ономастика: вивчення історичного розвитку практики найменування, включаючи зміни в угодах про найменування з часом. Історична ономастика вивчає способи, якими на практику іменування вплинули соціальні, культурні та історичні чинники, а також способи, якими вони в свою чергу сформували ці фактори.

Галузей ономастики безліч і охоплюють вони всі можливі сфери власних назв.

Окрім вище згаданих антропонімів та топонімів, ономастика вивчає також етноніми – назви етнічних утворень; зооніми – назви тварин; фітоніми – назви рослин, теоніми – імена богів, міфологічних істот; космоніми – назви галактик і сузір'їв, планет, зірок; перейоніми – назви засобів пересування: кораблів, поїздів, літаків, космічних апаратів; хремантоніми – власні імена унікальних коштовних предметів матеріальної культури, ювелірних виробів; фалоніми – назви нагород; хрононіми – назви історичних знаменних відрізків часу, головних циклів природи; ергоніми – назви політичних громад і спілок людей; документалізми – назви важливих для народу документів; драноніми – назви шляхів зносин; геортоніми – назви свят, ювілеїв, урочистостей; фіктоніми – вигадані імена; тощо (Дзира, 2010).

Ономастика є важливою галуззю у лінгвістиці з кількох причин:

Розуміння мови та культури: вивчення ономастики може дати цінну інформацію про мову та культуру певного регіону чи спільноти. Наприклад, аналізуючи назви вулиць, пам'яток і будівель у місті, ми можемо дізнатися про його історію, географію та соціальну динаміку.

Ономастика може відігравати певну роль у збереженні історії та культури певної спільноти. Вивчаючи імена людей, місць і речей, ми можемо глибше зрозуміти минуле і допомогти зберегти його для майбутніх поколінь.

Вивчення ономастики також може бути цінним для лінгвістичного аналізу. Аналізуючи звуки, структуру та значення імен, лінгвісти можуть отримати уявлення про фонологію, морфологію та семантику мови.

Вивчення ономастики також може бути важливим для соціолінгвістики, оскільки імена можуть розкривати інформацію про соціальну та культурну ідентичність. Наприклад, поширеність певних імен у певній громаді може дати розуміння її соціальної структури та цінностей.

Мовна документація: у багатьох випадках власні назви можуть бути єдиним доказом вимерлих або зникаючих мов. Вивчаючи назви людей і місця в цих мовах, лінгвісти можуть задокументувати їх структуру та отримати уявлення про їх граматику та словниковий запас.

Імена часто глибоко пов'язані з особистою та груповою ідентичністю. Вивчаючи назви, які люди обирають собі та іншим, а також назви місць і речей, ми можемо отримати уявлення про те, як ідентичність конструюється та виражається через мову.

Ономастика також може бути важливою в комп'ютерній лінгвістиці, яка передбачає розробку алгоритмів і моделей обробки природної мови. Аналізуючи великі набори даних імен, комп'ютерні лінгвісти можуть розробляти моделі для розпізнавання та генерування імен, які можна використовувати в різноманітних програмах.

Міжмовне порівняння: Вивчення імен також може надати можливості для міжмовного порівняння. Порівнюючи структуру та значення імен у різних мовах і культурах, ми можемо отримати уявлення про те, як мова й культура пов'язані, а також як вони відрізняються.

Ономастика – це наука, яка все ще розвивається та змінюється з часом. З появою нових мов, культур і суспільств завжди будуть нові імена для вивчення й аналізу. Крім того, прогрес у технології та аналізі даних відкриває нові можливості для досліджень ономастики.

Одним із напрямків ономастики, який є особливо динамічним, є вивчення особистих імен. В останні роки зростає інтерес до соціальних і культурних значень особистих імен, а також до того, як вони використовуються для побудови ідентичності та передачі інформації про соціальне та культурне походження людини. Це призвело до розробки нових методів дослідження та підходів, включаючи корпусну лінгвістику, аналіз соціальних мереж та машинне навчання.

Ще одна сфера ономастики, яка швидко змінюється, — це топоніміка, або вивчення топонімів. Із зростанням глобального туризму та збільшенням різноманітності міських ландшафтів зростає інтерес до розуміння значення та культурного значення топонімів. Це призвело до розробки нових методів та інструментів дослідження, включаючи геопросторовий аналіз і цифрове картографування.

Загалом ономастика — це сфера, яка постійно розвивається та адаптується до нових мовних, культурних і технологічних розробок. Таким чином, вона пропонує багату та різноманітну область дослідження для дослідників, які цікавляться мовою, культурою та суспільством.

1.2. Історія української ономастики

Історія української ономастики тісно пов'язана з історією самої України. На українську ономастику вплинув широкий спектр культурних, історичних і мовних чинників, що відображають різноманітні традиції та впливи, що формували Україну протягом століть.

Одним із найдавніших писемних джерел з української ономастики є «Повість временних літ» — середньовічний літопис, що описує історію східнослов'янських

племен, у тому числі й предків сучасних українців. «Повість временних літ» містить численні згадки про особисті імена та топоніми, що дає зрозуміти, як іменували того часу.

Протягом століть Україною правили низка різних держав та народів, зокрема монголи, литовці, поляки та росіяни. Ці різні правителі принесли з собою різні конвенції та традиції імен, які по-різному вплинули на українську ономастику. Наприклад, за часів правління Речі Посполитої, з XVI по XVIII століття, багато українців прийняли польські прізвища, а інші продовжували використовувати традиційні українські прізвища на основі імен по батькові.

У радянський період, який тривав від початку 20-го століття до 1991 року, українська ономастика зазнала значного впливу радянських конвенцій про найменування, які наголошували на ідеологічних і політичних темах. Багато українців обирали імена, які відображали революційні чи соціалістичні ідеали, а інші обирали більш традиційні українські імена або імена, засновані на іменах відомих діячів літератури чи культури (Октябриня, Ноябриня, Ідея, Свобода, Товариш, Декабрист тощо).

З моменту здобуття Україною незалежності в 1991 році відновився інтерес до української ономастики, оскільки вчені та дослідники прагнуть зрозуміти історичні та культурні корені української практики найменування. Сьогодні українська ономастика є активною галуззю дослідження, у якій дослідники досліджують широкий спектр тем, від походження та значення традиційних українських імен до впливу глобалізації та сучасності на сучасну практику іменування.

1.3. Ономастика в японській мові

Історія японської ономастики 固有名詞学 (こゆうめいしがく) сягає глибокої давнини, коли японці почали використовувати особисті і географічні назви.

У період Нара (710-794 рр.) японський імператорський двір запровадив систему імен, на яку сильно вплинула китайська культура. Ця система, відома як

система «канджі», передбачала використання китайських ієрогліфів для представлення японських імен. Багато з цих назв базувалися на професії людини, наприклад «Ямада» (гірське поле) для фермера або «Сузукі» (дзвіночок) для теслі.

У період Хейан (794-1185) японські імена стали більш складними та поетичними. Багато імен походять із класичної літератури та поезії, і вони часто мають символічне значення. Наприклад, ім'я «Така» (високий) може представляти людину з великими прагненнями, тоді як «Сакура» (цвіт вишні) може символізувати красу та швидкоплинність.

У середньовічний період (1185-1603) сім'ї самураїв почали використовувати родові імена, які базувалися на їхньому клані або імені їхнього лорда. Багато з цих імен також мали символічні значення, наприклад «Мацудайра» (рівнина соснового дерева) або «Такеда» (бамбукове поле).

У період Едо (1603-1868) простолюдини також почали використовувати прізвища, а система імен стала більш стандартизованою. Проте багато людей все ще використовували особисті імена, які мали символічне значення, а деякі імена ґрунтувалися на порядку народження людини чи положенні в родині.

У сучасну епоху японські імена стали більш різноманітними та міжнародними. Багато людей використовують імена в західному стилі або поєднують японські та західні імена. Проте традиційні японські звичаї іменування все ще дотримуються, і багато людей вибирають імена, які відображають їхні цінності та прагнення.

Існує кілька шкіл японської ономастики, кожна зі своїм підходом і фокусом. Ось кілька найвідоміших шкіл:

1. Школа системи Косекі: ця школа орієнтована на японську систему реєстрації сімей, яка використовується для реєстрації народжень, смертей, шлюбів та інших важливих подій. Школа системи Косекі вивчає історію та еволюцію цієї системи, а також імена, які використовуються в сімейних реєстрах. [14, 16]

2. Школа топонімів: ця школа вивчає походження та значення японських топонімів, включаючи назви міст, гір, річок та інших географічних об'єктів. Фахівці з топонімів аналізують мовні, історичні та культурні фактори, які вплинули на назви цих місць.
3. Школа особистих імен: ця школа зосереджується на вивченні японських особистих імен, включаючи їх значення, походження та використання. Фахівці з особистих імен аналізують символіку та культурне значення різних типів імен, а також історичні та соціальні фактори, які вплинули на практику присвоєння імен.
4. Школа топоніміки: ця школа вивчає зв'язок між назвами місць і навколишнім середовищем, включаючи природні та культурні ландшафти. Фахівці з топоніміки аналізують, як топоніми відображають географію, екологію та історію людства регіону.
5. Школа етимології: ця школа зосереджується на походженні та еволюції японських слів і назв, включаючи мовне коріння та історичні впливи, які сформували мову. Вчені-етимологи аналізують зв'язки між японською та іншими мовами, а також шляхи розвитку японської мови з часом.

Однією з унікальних особливостей шкіл японської ономастики є їх міждисциплінарний підхід. Вчені-ономастики використовують широкий спектр дисциплін, включаючи лінгвістику, історію, антропологію, географію та фольклор, щоб вивчати імена та практику іменування в Японії.

Іншим унікальним аспектом японської ономастики є багата історія та культурне значення японських імен. Японські імена часто мають глибоке символічне значення та тісно пов'язані з культурним та історичним контекстом, у якому вони були створені.

Вивчення японської ономастики також дає розуміння соціальної та культурної динаміки японського суспільства. Імена є важливою частиною ідентичності, і практика імен у суспільстві може багато розповісти про його цінності, переконання та соціальні норми. Вивчаючи японські імена та практику

присвоєння імен, ономастики можуть отримати глибше розуміння японського суспільства та культури.

Нарешті, японська ономастика відрізняється своєю постійною еволюцією та адаптацією до мінливих соціальних і культурних контекстів. Незважаючи на те, що традиційні практики іменування все ще важливі, на японські імена також впливають світові тенденції та культурний обмін. Вчені-ономастики постійно досліджують нові тенденції та зміни в японській практиці іменування, надаючи цінну інформацію про еволюцію японської культури.

Велика кількість факторів впливає на японську ономастику, включаючи історичні, культурні, мовні та соціальні фактори.

Історичний фактор: Японія має довгу та складну історію, і багато японських імен мають своє коріння в давніх традиціях і практиках, як було зазначено раніше.

Культурний фактор: японська культура приділяє велику увагу соціальній ієрархії, повазі та формальності, і це відображено в багатьох аспектах ономастики. Наприклад, використання таких суфіксів, як «-さん», «-様» та «-先生», може передати різні рівні поваги та знайомства залежно від контексту.

Лінгвістичний фактор: сама японська мова відіграє важливу роль в ономастиці. Японська мова має складну систему письма, яка включає канджі, хірагану та катакану, і різні імена можуть мати різне значення залежно від використовуваних символів.

Соціальний фактор: соціальні фактори, такі як стать, вік, професія та сімейні стосунки, також можуть впливати на ономастику. Наприклад, традиційні гендерні ролі історично вплинули на типи імен, які дають хлопчикам і дівчаткам у Японії, тоді як прізвища часто відображають соціальний статус і походження певної родини.

Загалом японська ономастика є складною та багатогранною галуззю, яка відображає багаті культурні та історичні традиції Японії, що робить японську ономастику такою комплексною.

Висновки до першого розділу

У першому розділі ми визначили, власні назви вивчає наука, що називається «ономастика» та дослідили її історію в українській та японській лінгвістиці. Ми дізнались про різні розділи та школи ономастики, а також визначили сфери, на які впливає ця наука.

Ми дізнались, що ономастика використовується у наступних галузях:

- Лінгвістиці: для вивчення походження та еволюції слів і імен, а також їх значення та використання.
- Антропология: для вивчення культурних і соціальних факторів, які впливають на використання імен у різних суспільствах і культурах.
- Історія: для вивчення практики іменування різних періодів і культур, а також для відстеження генеалогії окремих осіб і сімей.
- Географія: для вивчення етимології та історії назв місць, а також для аналізу їх поширення та моделей.
- Література та мистецтво: для аналізу імен персонажів, місць і об'єктів у літературних і художніх творах, а також для тлумачення їх значень і символіки.

Загалом ономастика є багатодисциплінарною галуззю, яка дає змогу зрозуміти різні аспекти людської культури та суспільства, що є надзвичайно важливим аспектом у вивченні іншомовних культур, такої як японська для українців. Оскільки ономастика тісно пов'язана з історією та культурою, її вивчення дає глибше розуміння цих та інших спектрів лінгвокраїнознавства Японії.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЯПОНСЬКИХ ВЛАСНИХ НАЗВ

2.1 Особливості японських імен та прізвищ

Японські імена, також відомі як «імена», є унікальними в кількох аспектах. Ось деякі речі, які роблять їх особливими:

- Значення: на відміну від багатьох західних імен, японські імена часто мають певне значення. Наприклад, ім'я «Харука» (はるか) означає «віддалений», тоді як ім'я «Юй» (ゆい) означає «зв'язувати» або «пов'язувати».
- Стать: у багатьох культурах певні імена асоціюються з певною статтю. В Японії це особливо вірно, оскільки є багато імен, які вважаються виключно чоловічими чи жіночими. Наприклад, ім'я «Ічіро» (一郎) — традиційне чоловіче ім'я, а «Юкарі» (ゆかり) — традиційне жіноче ім'я.
- Канджі: багато японських імен пишуться за допомогою канджі, які є китайськими ієрогліфами, адаптованими для використання в японському письмі. Оскільки кожен канджі має власне значення, японські імена можуть бути досить складними та багатозначними. Наприклад, ім'я «Сакура» (さくら) часто пишуть канджі, що означає «вишневий цвіт», який є символом весни та нових починань у японській культурі, але є й інші написання тих самих імен різними канджі. Наприклад ім'я «Сакура» у значення квіт вишні записується ієрогліфом «桜», але можливе також і написання «咲良», що вже буде означати «гарний цвіт». Таких прикладів безліч, оскільки абсолютно всі імена можна записати різними канджі, тому при першій зустрічі японці доволі часто запитують один одного якими самими ієрогліфами пишуться їхні імена. Доволі часто також канджі в іменах набувають незвичних або мало використовуваних для себе читань. Наприклад, в тій же Сакурі 咲良, останній ієрогліф «良» зазвичай читається як «よし», «りょう» або «しい», але в даному імені

набуває читання «*び*», що зустрічається доволі рідко з цим ієрогліфом і в основному лише в іменах.

- Прізвиська: японські імена часто скорочують або змінюють, щоб створити більш знайомі прізвиська. Наприклад, ім'я «Такаші» (たかし) можна скоротити до «Така» (たか), або ім'я «Рьоґа» (りょうた) можна змінити на «Рьо» (りょう).

Загалом, японські імена є важливою частиною японської культури і часто вибираються з великою обережністю та увагою. Вони можуть бути глибоко символічними та наповненими сенсом і є важливим способом для людей виразити свою ідентичність та особистість.

Також у японській мові присутні суфікси імен, які є унікальною частиною японської мови та культури. Вони додаються в кінці імені людини, щоб вказати на стосунки мовця з цією людиною та виявити повагу. Ось деякі поширені японські суфікси імен та їх значення:

- *さん*: це найпоширеніший і широко використовуваний суфікс серед японських імен. Його можна використовувати як для чоловіків, так і для жінок, це нейтральний і ввічливий спосіб звертатися до когось. Він схоже на англійське "Mr./Ms./Mrs." Наприклад, «Судзукі-сан» (鈴木さん) означає «пан/пані Судзукі».
- *くん/ ちゃん*: ці суфікси використовуються, щоб показати ближчий рівень знайомства та прихильність. *くん* часто використовується для хлопчиків або молодих чоловіків, тоді як *ちゃん* використовується для дівчат або молодших жінок. Їх також можна використовувати для близьких друзів, членів родини або домашніх тварин. Наприклад, «Юта-кун» (ゆうたくん) означає «маленька Юта», а «Міка-чан» (みかちゃん) означає «мила Міка».

- **さま**: це дуже шанобливий і офіційний суфікс, який використовується для звертання до когось із вищим статусом чи рангом, наприклад до начальника, учителя чи клієнта. Його також можна використовувати для вияву надзвичайної поваги чи захоплення. Наприклад, «Ода-сама» (おださま) означає «Почесний Ода».
- **せんせい**: цей суфікс використовується для звернення до вчителя або когось, хто має високий рівень знань або досвіду в певній галузі. Його також можна використовувати для вияву поваги до чиеїсь професії чи заняття. Наприклад, «Танака-сенсей» (田中先生) означає «вчитель Танака», але в залежності від контексту може означати також і «лікар Танака».
- **どの**: це дуже формальний і архаїчний суфікс, який рідко використовується в сучасній японській мові. Він використовується для звернення до когось високого рангу чи знатного стану, наприклад до лорда чи самурая. Наприклад, «Такеда-доно» (たけだどの) означає «лорд Такеда».
- **後輩**: цей суфікс використовується для звернення до когось, хто молодший за вас у школі чи на роботі. Його також можна використовувати для позначення когось, хто новачок у певній групі чи організації. Наприклад, «Танака-кохай» (田中後輩) означає «Танака молодший».
- **先輩**: цей суфікс використовується для звернення до когось, хто є старшим за вас у школі чи на роботі. Його також можна використовувати для позначення того, хто має більше досвіду чи знань у певній галузі. Наприклад, «Ямамото-сенпай» (山本先輩) означає «Ямамото-старший».
- **太郎/次郎**: ці суфікси використовуються для хлопчиків або молодих чоловіків і часто використовуються в традиційному чи історичному контексті. Спочатку вони

використовувалися для позначення порядку народження синів, причому 太郎 використовувалося для старшого, а 次郎 - для другого сина. Їх також можна використовувати як ласкаві прізвиська для хлопчиків або молодих чоловіків. Наприклад, «Кента-таро» (健太太郎) означає «сильний Кента».

Це лише кілька прикладів багатьох суфіксів японських імен, які існують. Використання певного суфікса може залежати від контексту та стосунків між мовцем і особою, до якої звертаються.

У японській культурі є деякі імена, які зазвичай асоціюються з тією чи іншою статтю, як вже було зазначено вище. Однак важливо зазначити, що не всі імена є гендерно-специфічними, і можуть бути певні збіги або варіації залежно від особи та контексту. Ось деякі загальні відмінності між японськими іменами для чоловіків і жінок:

Деякі ієрогліфи частіше використовуються в чоловічих іменах, тоді як інші частіше використовуються в жіночих іменах. Наприклад, канджі, що означає «сильний» (健), часто використовується в чоловічих іменах, таких як «Такеру» (健), тоді як символ канджі, що означає «любов» (愛), часто використовується в жіночих іменах, таких як «Ай» (愛) або «Айко» (愛甲).

Деякі японські імена мають різні закінчення залежно від статі людини. Наприклад, імена, що закінчуються на -о (夫) або -ро (郎), часто використовуються для чоловіків, тоді як імена, що закінчуються на -ко (子) або -мі (美), часто використовуються для жінок. Наприклад, «Таро» (太郎) — чоловіче ім'я, а «Юко» (裕子) — жіноче.

Деякі японські імена є більш традиційними та використовувалися протягом століть, тоді як інші є більш сучасними та стали популярними в останні роки. Традиційні імена часто мають гендерні асоціації, тоді як сучасні імена можуть бути більш гендерно нейтральними. Наприклад, «Ічіро» (一郎) — традиційне чоловіче ім'я, а «Харука» (遥) — сучасне ім'я, яке можна використовувати як для чоловіків, так і для жінок.

Прізвиська: японські імена також можуть мати різні прізвиська або варіації залежно від статі людини. Наприклад, ім'я «Кадзукі» (一樹) може бути чоловічим іменем або жіночим, тоді як прізвисько «Кадзу» (一) частіше використовується для чоловіків.

Якщо говорити про японські прізвища, то вони є унікальними в кількох аспектах. Ось кілька речей, які роблять їх особливими:

Зазвичай прізвища в японській мові пишуться першими, що часто плутає іноземців.

Вони часто мають кілька прочитань: багато японських прізвищ мають кілька можливих прочитань, які можуть залежати від таких факторів, як походження імені, регіональні відмінності у вимові або зміни вимови з часом, що схоже на ситуацію з іменами.

Вони можуть бути джерелом гордості або ідентичності: в Японії прізвища можуть бути важливою частиною особистості та сімейної історії людини. Деякі прізвища пов'язані з певними регіонами, професіями чи історичними особами і можуть бути приводом для гордості для тих, хто їх носить. Наприклад, прізвище «Токугава» (徳川) асоціюється з шьогунатом Токугава, могутньою правлячою династією, яка правила Японією понад 250 років.

Їх можна використовувати для визначення соціального статусу: у традиційному японському суспільстві прізвище людини могло вказувати на її соціальний статус або професію. Деякі прізвища асоціювалися з самураями або знатними родинами, а інші — з простолюдинами чи ремісниками. Хоча сьогодні ці відмінності менш важливі, деякі прізвища все ще пов'язані з певними професіями чи галузями, наприклад «Сакурай» (櫻井), що означає «колодязь із цвітом вишні» і є поширеним прізвищем серед тих, хто працює у сфері водопостачання.

Це лише кілька прикладів того, що робить японські прізвища особливими. Як і імена, на прізвища можуть впливати різні фактори, зокрема історія, географія та культура.

2.2 Особливості японських топонімів

На адміністративному рівні Японія поділяється на 47 префектур, кожна з яких далі поділяється на муніципалітети, включаючи міста, селища та села. Цей адміністративний поділ часто відображено в японських топонімах.

Японське 都道府県 (とどうふけん) позначає адміністративний поділ країни, який складається з 47 префектур. Термін 都 (と) відноситься до Токіо, який є столицею Японії та спеціальним адміністративним регіоном. Термін 道 (どう) відноситься до Хоккайдо, острова, що розташований на півночі Японії. Термін 府 (ふ) стосується міських префектур Осака та Кіото, тоді як термін 県 (けん) стосується решти 43 префектур, наприклад, префектура Нара – 奈良県.

Муніципалітети в Японії часто називають за своїм географічним положенням або визначними пам'ятками. Наприклад, 横浜市 (місто Йогогама) названо на честь

сусідньої затоки Йокогама, а 札幌市 (місто Саппоро) названо на честь айнського слова «саппоро», що означає «суха велика річка».

Окрім назв префектур і муніципалітетів, японські топоніми також включають назви районів, районів і конкретних місць у муніципалітеті. Ці назви можуть відображати історичні, культурні чи природні особливості місцевості.

Наприклад, район Асакуса в Токіо названий на честь розташованого там храму Асакуса. Район Шібуя в Токіо названий на честь річки Шібуя, яка протікає через цей район. А національний сад Шіндзюку Гьоен у Токіо названий на честь району Шіндзюку та японського слова «гьоен», що означає «імператорський сад».

Загалом японські топоніми на адміністративному рівні відображають історію, географію та культуру країни, а також дають уявлення про її політичну та соціальну організацію.

Географічні особливості є загальною темою японських топонімів, що відображають різноманітне природне середовище країни та багату культурну спадщину. Ось кілька прикладів того, як географічні об'єкти включаються в японські топоніми:

- Назви річок. Багато японських річок мають назви, які відображають їх розташування, розмір або характеристики. Наприклад, річка Камо (鴨川) у Кіото названа на честь диких качок (鴨, かも), які раніше мешкали на берегах річки. Річка Шіноно (信濃川) в Нагано є найдовшою річкою Японії та названа на честь колишньої провінції Шіноно, через яку вона протікає.
- Назви гір. Японія відома своїми численними горами, і багато топонімів містять назви найближчих вершин. Наприклад, гора Цукуба (筑波山) є популярним туристичним напрямком, розташованим у префектурі Ібаракі. Її назва містить

японські ієрогліфи, що означають «будувати» (筑, つく) і «хвиля» (波, なみ), що відображає унікальну форму гори.

- Назви берегових ліній. Берегова лінія Японії відома порізаною місцевістю, і багато топонімів включають слово «мис» (岬, みさき) або «затока» (湾, わん), щоб описати певну прибережну особливість. Наприклад, мис Камуї (神威岬) на Хоккайдо відомий своїми вражаючими скелями та панорамними краєвидами. Токійська затока (東京湾) — це велика природна гавань, яка протягом століть була важливим центром торгівлі та комерції.
- Назви лісів і лісових масивів. Багато японських топонімів включають слово «ліс» (森, もり) або (林, はやし), щоб описати конкретну лісисту місцевість. Наприклад, острів Якушіма (屋久島) є об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, розташований у префектурі Кагошіма, відомий своїми стародавніми кедровими лісами. Бамбуковий гай Арашіяма (嵐山竹林) у Кіото є популярним туристичним об'єктом, відомим своїми спокійними бамбуковими гаями.
- Гарячі джерела (温泉, おんせん) – Японія є вулканічною країною з багатьма гарячими джерелами, і багато назв місць це відображають. Наприклад, Беппу (別府) у префектурі Оіта відоме своїми численними гарячими джерелами, і його часто називають «столицею гарячих джерел» Японії.
- Долини (谷, tani) – гірська місцевість Японії всяєна багатьма долинами, і їхні назви часто відображають їх розташування та розмір. Наприклад, ущелина Куробе (黒部峡谷) у префектурі Тояма – це вузька долина з крутими схилами, де розташована найглибша залізниця в Японії.

- Озера (湖, みずうみ) – в Японії багато красивих озер, і їхні назви часто відображають їх розташування та розмір. Наприклад, озеро Біва (琵琶湖, びわこ) у префектурі Шіга є найбільшим озером Японії та названо на честь біва, традиційного японського музичного інструменту, схожого на лютню.

Ці приклади демонструють, як географічні особливості продовжують відігравати важливу роль у японських географічних назвах, відображаючи унікальне природне середовище та культурну спадщину країни.

2.2.1. Топоніми народу айнів

Айни — корінні жителі Японії, що переважно населяють острів Хоккайдо та мають свою особливу мову та культуру.

Айни мають довгу та складну історію, яка була позначена дискримінацією та маргіналізацією. Вони були корінними жителями Хоккайдо, і їхній традиційний спосіб життя зосереджувався навколо полювання, риболовлі та збиральництва. Однак із приходом японців у ХІХ столітті айни були змушені відмовитися від своїх земель і вести більш осілий спосіб життя.

Мова айнів є ізольованою мовою, що означає, що вона не пов'язана з жодною іншою відомою мовою. Айнська мова має складну граматичну систему з багатьма флексіями та суфіксами, які використовуються для вираження різних значень. Вона також відома своєю унікальною звуковою системою, яка включає різноманітні голосні та приголосні звуки, яких немає в інших мовах.

На жаль, зараз мова айнів знаходиться під загрозою зникнення, і залишилося лише кілька сотень носіїв мови. Мова зазнала значного занепаду протягом останнього століття через політику асиміляції та дискримінації з боку японського уряду, який придушував використання мови та культури айнів. Однак останніми роками були зроблені спроби відродити мову, включаючи створення мовних шкіл і розробку матеріалів для вивчення мови.

Мова айнів має унікальну систему топонімів, яка відображає їхню культуру та спосіб життя. Ось кілька способів унікальності назв місць для айнів [7,8,15]:

- Мова айнів має багатий словниковий запас, пов'язаний з природою та навколишнім середовищем, що відображає тісний зв'язок айнів із їхнім природним оточенням.
- Описові назви. Назви місцевостей айнів часто описують фізичні особливості або характеристики місця. Наприклад, гора Меакан (メアカン山) на Хоккайдо названа на честь айнського слова «туманна гора», що відображає часте хмарне покриття гори.
- Міфологічні назви — топоніми айнів часто містять елементи айнської міфології та фольклору. Наприклад, озеро Машу (摩周湖) на Хоккайдо названо на честь бога озера Айну, який, як кажуть, живе на дні глибоких чистих вод.
- Традиційний спосіб життя — топоніми айнів часто відображають традиційний спосіб життя айнів, який ґрунтувався на полюванні, рибальстві та збиранні. Наприклад, річка Шіраоі (白老川) на Хоккайдо названа на честь айнського слова, що означає «хороша річка для рибальства», що відображає важливість рибальства в культурі айнів.
- Відсутність канджі - назви місць айнів традиційно пишуться за допомогою айнського письма, яке базується на латинському алфавіті. На відміну від японських топонімів, айнівські топоніми не використовують канджі. Це свідчить про те, що мова та писемність айнів відрізняються від японської.
- Важливість усної традиції – топоніми айнів часто передаються через усну традицію, а не через письмові записи. Це тому, що айни не мали писемності до відносно недавнього часу, і більша частина їхньої історії та культури передавалася усно. Як наслідок, топоніми айнів часто мають складну історію та значення, які не відразу очевидні з самих назв.
- Культурне значення. Багато топонімів айнів мають культурне чи духовне значення для народу айнів. Наприклад, місто Біраторі (美幌町) на Хоккайдо названо на честь

слова айнів, що означає «гарне місце», що відображає духовний зв'язок айнів із землею та їхню віру в те, що певні місця наповнені священною силою.

- Опір асиміляції. Використання топонімів айнів також є важливим у контексті тривалої історії дискримінації та маргіналізації айнів у Японії. Збереження топонімів айнів є одним із способів, у який айни протистояли асиміляції в японському суспільстві та стверджували свою особливу культурну ідентичність.

Ці приклади демонструють, як географічні особливості продовжують відігравати важливу роль у японських географічних назвах, відображаючи унікальне природне середовище та культурну спадщину країни, хоча і відносяться до айнської мови.

Висновки до другого розділу

У другому розділі ми дослідили особливості японських власних імен, зокрема антропонімів та топонімів, а також розглянули особливості притаманні онімам мови айнів, народу, що проживає на острові Хоккайдо.

Зважаючи на обсяг курсової роботи, не вдалося повністю розкрити та охопити такий великий предмет дослідження як японська ономастика, тому деякі важливі аспекти не були досліджені повністю. Але нам вдалося визначити основні особливості японських власних назв, що відрізняють їх серед онімів інших мов, а саме:

Японські власні назви унікальні тим, що вони часто мають кілька читань або вимов, які можуть відрізнятися залежно від контексту та походження слова.

Іншою відмінною рисою японських власних імен є використання символів канджі, які часто використовуються для представлення кількох значень або понять. Це може ускладнити читання та розуміння значення японських назв і місць для тих, хто не є рідною мовою.

Крім того, японські власні назви часто відображають культурне та історичне значення, оскільки багато імен і місць мають походження з міфології чи стародавньої історії.

Загалом японські власні назви є унікальним і важливим аспектом японської мови та культури, що відображає багату історію країни та різноманітні мовні традиції.

ВИСНОВКИ

Розглянувши та дослідивши японські власні назви, ми можемо зробити висновок, що через ізольованість японської мови, японські власні назви мають багато унікальних тенденцій, що не присутні в українській ономастиці.

Одним з важливих аспектів японської ономастики є значення родових імен або прізвищ, які часто мають давню історію та культурне значення. Японські прізвища, як правило, стоять на першому місці в імені людини, а потім — її ім'я. На відміну від багатьох інших культур, японські прізвища не передаються з покоління в покоління, а вибираються кожною родиною заново.

Іншою відмінною рисою японської ономастики є спосіб вибору імен. В Японії імена часто вибирають на основі їх значення та того, як вони звучать, з урахуванням таких факторів, як баланс імені та кількість штрихів у символах, які використовуються для його написання. Багато японських імен мають глибоке культурне та історичне значення, відображаючи цінності та прагнення батьків, які їх обирають.

Окрім прізвищ та імен, японська ономастика також включає систему пошани, яка використовується для виявлення поваги та вказівки соціального статусу. Наприклад, почесне «-さん» використовується як загальний термін поваги, тоді як «-先生» використовується для виявлення поваги до вчителя чи експерта в певній галузі.

Особливістю японської топоніміки є спосіб, у який топоніми відображають природне середовище та історію регіону. Багато японських топонімів походять від природних особливостей, таких як гори, річки та ліси, що відображає тісний зв'язок між народом Японії та світом природи. Інші топоніми можуть мати історичне чи культурне значення, відображаючи роль, яку певні регіони чи пам'ятки відіграли в багатій історії Японії.

Загалом, японська ономастика є багатою та складною галуззю дослідження, яка відображає унікальну історію, культуру та цінності Японії. Вивчення японських імен, топонімів та інших онімів дає змогу глибше зрозуміти мову, суспільство та культуру Японії.

要約

この研究の開始時に、「固有名詞」という用語を定義し、日本語のオノマトイクスのユニークな側面を学び、それらを定義することを目的をしました。

そのため、研究を実施して、次の結果が得られました。日本語が孤立しているため、日本語の固有名詞には、ウクライナ語の固有名詞学には見られない多くの独特の傾向があると結論付けることができました。日本語の固有名詞の 1 つの際立った特徴は、複数の意味や概念を表すためによく使用される漢字の使用です。これにより、日本語を母国語としない人が日本語の名前や場所の意味を読んで理解することが難しくなる可能性があります。

さらに、多くの名前や場所は神話や古代史に由来するため、日本の固有名詞は文化的小および歴史的な重要性を反映していることがよくあります。固有名詞は、言語の文化的小および社会的側面も反映しています。たとえば、地名は多くの場合、特定の地域の歴史と文化を反映しています。固有名詞は、系統や職業上の姓を示す姓など、社会組織を反映することもできます。

本研究テーマの関連性は言語は絶えず変化し、新しい傾向を獲得しているため、固有名詞の研究は、研究のこの段階でも言語学の関連分野です。

Список використаних джерел

1. Кравченко Л. Українська ономастика, Київ «Знання», 2014 р., 240с.
2. Дзира Я.І. ОНОМАСТИКА [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2010. - 728 с.
3. Cook Haruko "Gender, Proper Names, and Linguistic Performance in Japanese", published in *Language in Society*, 1995, p.19
4. Farkas Tamás "Onomastics Today an international overview", 2018, 12p.
5. Fujimoto Masato "Japanese Place Names and the Role of Onomastics in Regional Revitalization" *Names: A Journal of Onomastics*, 2021, p.11
6. Gradečak- Erdeljić Tanja "Onomastics as evidence of linguistic influence", 2012, 34p.
7. Habu Junko "Ainu Toponyms in the Landscape of Hokkaido, Japan: A Study of Ainu Place Names in the Shiraoi District", *Arctic Anthropology*, 2004, p.17.
8. Hudson Mark J. "Ainu Toponymy and the Local Landscape", *Asian Folklore Studies*, 1994, p.24.
9. Ide Sachiko "Gender, Honorifics, and Linguistic Politeness in Japanese", *Journal of Pragmatics*, 1989, p.54.
10. Ide Sachiko "Names and Naming Practices in Modern Japan", *Names: A Journal of Onomastics*, 2004, p.35.
11. Kagami Akikatsu "Japanese Names", De Gruyter Mouton, 1995, p.913.
12. Kornicki Peter "Japanese Personal Names and Society", *Monumenta Nipponica*, 2004, p.51.
13. Long Daniel "Toponymic Layers and Regional Identity in Japan", *The Journal of Asian Studies*, 2008, p.39.
14. MacWilliams Mark W. "The Social Construction of Names in Japan: The Impact of the Koseki System", *Names: A Journal of Onomastics*, 2005, p.13.
15. Mazereeuw Miho "The Representation of Ainu Culture in Place Names of Hokkaido, Japan", *Journal of Cultural Geography*, 2010, p.33.
16. Nakamura Masako "The Koseki as a Source of Family History", *Genealogists' Magazine*, 2016, p.10.

17. Saito Osamu "Japanese Place Names: Their Origins and Meanings", *Geographical Review of Japan*, 1998, p.40.
18. Shibatani Masayoshi "Japanese Proper Nouns and Semantic Typology", *Journal of Linguistics*, 1990, p.28.
19. Tsujioka Takae "Honorifics and Politeness in Japanese", *Multilingua*, 1999, p.25.
20. Takanashi Masayuki "The Power of Japanese Names: A Study of Japanese Onomastics", *Asian Ethnology*, 2009, p.19.
21. Yoneyama Shoko "The Relationship Between Personal Names and Identity in Japan", *Social Analysis*, 2005, p.33.
22. Электронный ресурс Behind the name:
<https://www.behindthename.com/names/usage/japanese>